

De Religionum diversitate per universum Orbem.

DEprehensum est diuturnis peregrinationibus; navigationibusque per omnes Orbis angulos hactenus diligenter institutis nullam esse gentem tam feram, immanem aut Barbaram, quæ non habeat sine doctrina anticipatam aliquam de Deo notionem, ut quamvis ignoret, qualem habere Deum, & quomodo colere oporteat, tamen & habendum & colendum sciat. Quoquo enim gentium hactenus delati sumus, deprehendimus, aliquod semper Numen ubique honorari. Sed dici non potest, quam differant judiciis sententiisque homines in vero Deo ejusque recto cultu designando. Vide Ægyptios veteres: Hi in Deorum numerum Boues, Equos, Ibres, Accipitres, Aspidēs, Crocolidos, Canes, Lupos, Feles, Scarabæos, Hircoſ, Ichneumones, aliaque permulta bestiarum genera reposuerunt. Vide Syros: Hi Piscem venerati sunt, quem sacræ litteræ Dagonem videntur appellare. Tyrii & Sidonii Baalem. Pelusiotæ etiam Allia & Cepas. *O sanctas gentes, quibus hæc nascuntur in hortis Numina.* Persis ignis sacer fuit: Iidem Solem sub Mithræ nomine coluerunt. Iam vero Græci & Romani quo non abrepti sunt insanix? Si quid humano generi utile si qua vis grandior bona malave, si quis mortalibus cæteris præstantior, si quid naturale, id omne Deorum numero protinus adscriptum est. Et post hæc omnia ne quem Deum inscii prætermisſe viderentur, cæteros omnes complexi sunt uno titulo ignotorum & incertorum Deorum: Itaque etiam aram illis posuerunt cum tali inscriptione, **DIIS ASIÆ. EVROPÆ. ET. LIBYÆ. DIIS. IGNOTIS. ET. PEREGRINIS.** Sed ut Deus non nisi unus est: ita unica tantum vera est eum colendi ratio: & hæc non ex humano ingenio sed ex ipsius voluntate peti debet. Ille & quis ipse sit & quomodo coli velit solus scit, & solus docere potest. Quis ergo est verus Deus? Unus ille creator cœli & terræ, Pater, Filius, & Sp. Sanctus, qui se Adamo & posteris ejus varie patefecit, nosque a se averſos gratioſe sibi iterum conjunxit. Quis ejus cultus verus? Unus ille quem Patribus quondam per Prophetas, novissimis vero diebus ipse per Filium suum IESUM CHRISTUM: humano generi patefecit. Ab hoc didicimus quemnam colamus, & quo modo, atque idcirco ab illo dicimur **CHRISTIANI**: Sed Christianorum in quibusdam capitibus diversæ sententiæ sunt: illa multo verissima quæ ab Apostolica paratura minimum recessit. Sunt ergo Christiani in Britanniiſ, sunt in Hispania, Gallia, Germania (ordinem sequor Ptolemæi) Rhætia, Pannonia, Norvegia, Suecia, Ruſſia, Italia Insulisque vicinis. Iidem per Macedoniam, Thraciam, Insulasque maris Ægæi diſperſi sunt. Habet & Africa Christianos, in regno Abiſſinorum, Congo, Dangali. Habet & Asia varie sub Turca, Mosco, Tartaro. Sunt præterea in Peruvia, Nova Hispania, sunt in Goa, Insulisque ad quas nostrorum Hominum potuerunt commercia peatingere. **JUDÆI** contumaces veterem legem amplectuntur, spreto Christo. Hi per Orbem totum varie diſperſi ſine fide, ſine ſolo, ſine Deo, ſine duce (ita olim prædictum) vagantur. **TURCARUM, ARABUM, SARACENORUM** lex nupera est. Mahometum pro ſummo Prophetam habent, pleraque in Alkoranum ex Judæorum, Arianorum, Paganorumque erroribus fermentata ſunt. **PAGANISMUS** quoque longe lateque extenditur. In quo alii idola habent, alii ea neſciunt, ſed vel Aftra, vel Animalia, vel Plantas, vel ipſum Dæmonem, modo omnes rituque diverſo, quem deſcribere non eſt hujus loci, Ex quibus apparet, quum a vero diſceſſeris, errorum anfractus eſſe infinitos.

Martyrium